

Õiguskantsler

Kristjan Pallav
Juhataja
Tartu Kristlik Noortekodu
kristliknoortekodu@gmail.com

Teie nr

Meie 22.08.2025 nr 7-9/251292/2506153

Kontrollkäik Tartu Kristlikusse Noortekodusse

Austatud juhataja

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 9.-10. aprillil 2025 ette teatamata Tartu Kristliku Noortekodu (edaspidi: noortekodu) tegevust. Täna noortekodu meeldiva ja asjaliku koostöö eest kontrollkäigu ajal ja järel.

Noortekodu osutab teenust kuues tegevuskohas, kokku kaheksas peres, kohti on 38 noorele. Ühes tegevuskohas on ühes majas üks ja teises kaks peret. Viis tegevuskohta asuvad korterites, millest igäühes võib elada üks pere.

Kontrollkäigu ajal elas noortekodu kuues peres kokku 30 last ja noort, neist 28 olid asendushooldusel ning 2 järelhooldusel. Kahes tegevuskohas ja peres lapsi ei olnud. Ühes peres osutatakse perevanemaga perekoduteenust; teistes peredes kasvatajatega asenduskoduteenust. Õiguskantsleri nõunikud tegid ringkäigu kõigis peredes ning vestlesid laste ja töötajatega.

Rõõmu teeb see, et väga oluliseks peetakse hariduse omandamist ning seetõttu pingutatakse igati, et lapsi õppetöös toetada. Töötajad on lastele pühendunud – nende võimeid osatakse märgata ning järjekindlalt toetada.

Suurt tähelepanu pööratakse ka huvitegevuste võimaldamisele. Noortekodu korraldab ise pilliõpet ja kodus on olemas väärikas rahvapillikogu. Lastel võimaldatakse tegeleda mitme huvialaga, muretsed on huvialaga tegelemiseks vajalikku varustust ning tehtud mitmeid väljasõite. Lapsed on saanud käia reisimas. Hoolitsetakse, et laste igapäevavajadused oleksid rahuldatud. Noortekodust ärajooksmist tuleb ette harva.

Palun noortekodul korraldada töö nõnda, et iga pere laste juures oleks öösiti kasvataja või perevanem ning et kasvatajad töotaksid kindlates peredes ega liiguks ühest perest teise. Samuti on oluline lapsed ära kuulata ja nende arvamust arvestada. Laste areng ja käekäik tuleks dokumenteerida.

Palun jälgige, et ruumid oleksid puhtad ja õhutatud ning et kuskil ei ripuks lahtisi elektrijuhtmeid, mis on kõigile ohtlikud. Noortekodul tuleb tagada, et majandustegevuse registris oleksid töötajate kohta õiged andmed, et töötajad oleksid läbinud vajaliku täiendkoolituse ja et perevanema elukaaslane vastaks seadusega sätestatud nõuetele.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Palun tutvustage kontrollkäigu kokkuvõtet ka lastele. Ootan Teilt 31. jaanuariks 2026 tagasisidet, kuidas olete kokkuvõttes antud soovitusi järginud.

Laste turvalisus

Kontrollkäigul selgus, et ühes Riia tänava perekorteris jäeti kolm last öösel omapäi, ilma täiskasvanu järelevalveta. Neist kaks olid 11-aastased ja üks 14-aastane. Tavaliselt vaatas teise korteri perevanem enne laste uinumist üle, et lapsed oleksid voodis, ja lukustas siis korteriukse väljastpoolt. Korterid asusid kortermaja eri korrustel.

Teises Riia tänaval asuvas perekorteris ripnesid esiku seinal lahtised elektrijuhtmed, mis plaaniti lähiajal korda teha. Kuigi juhtmed olid laste haardeulatusest kõrgemal, ei ole välistatud elektrilöögi või tulekahju [oht](#).

Samas peres elas ka perevanema elukaaslane, kes vahel vaatas laste järele. Vähemalt üks laps kutsus teda isaks. Elukaaslast ei olnud registreeritud perekodu töötajana majandustegevuse registris.

Asendushooldusteenuse osutaja ülesanne on luua lastele turvaline elukeskkond ([sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 45⁵ lg 1).

Kui lapsed on kodus, peab seal ööpäev läbi olema vähemalt üks kasvataja (SHS § 45⁸ lg 2). Järelevalveta jätmine võib seada ohtu laste elu ja turvalisuse, näiteks kui lapsel peaks tekkima äkiline haigushoog või puhkema tulekahju. Isegi kui lapsed saavad korteri ukse ise avada või helistada ülakorteri perevanemale, vajavad nad kriisiolukorras kohapeal täiskasvanu toetust, kes oskab kiirelt ja asjakohaselt reageerida ja tegutseda.

[Traumakogemusega](#) lastele aitab täiskasvanu kohalolek tagada turvatunde, et keegi on nende jaoks olemas ega hülga neid. Täiskasvanute hoolimatust kogenud lapse jaoks on tähtis luua usaldus ja kindlustunne.

On oluline, et kõik asendushooldusel olevate laste eest hoolitsevad inimesed oleksid selleks tööks sobivad. Seepärast on seadusega kehtestatud nõuded ka perevanemaga koos elavale inimesele: peab olema selge, et tema õigusi lapsevanema või eestkostjana ei ole piiratud ega ära võetud; teda pole karistatud tegude eest, mis välistavad lastega töötamise; tal pole alkoholi- ega uimastisõltuvust ning ta pole nakkusohtlik.

Nakkusohutuse kinnituseks peab perevanema elukaaslane käima regulaarselt tervisekontrollis ja esitama selle kohta tervisetõendi. Muudele nõuetele vastavust peavad perevanem ja elukaaslane kinnitama allkirjaga (SHS § 45¹³ lõiked 2 ja 3). Samamoodi nagu töötajate puhul, peab noortekodu vähemalt iga 12 kuu tagant kontrollima, ega perevanemaga koos elavatel inimestel pole kehtivat karistust ([lastekaitse seaduse](#) (LasteKS) § 20 lg 3). See aitab tagada, et lastel on temaga koos elada sobiv ja ohutu.

Palun tagage elektriohutus ja kõrvaldage rippuvad elektrijuhtmed. Samuti palun pidada kinni SHS § 45⁸ lõikes 2 esitatud nõudest, et kasvataja on lastega koos ka öösi. Lisaks palun kontrollige ja esitage õiguskantslerile tõendid, et perevanema elukaaslane vastab SHS § 45¹³ lõigetes 2 ja 3 kehtestatud nõuetele.

Noortekodu töökorraldus

Noortekodu kõigi kasvatajate andmeid ei olnud kantud [majandustegevuse registrisse](#). Teenuseosutaja peab tagama, et registris oleks õige info ([majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse § 30 lg 5](#)) ning et see esitataks registripidajale esimesel võimalusel ja õigeaegselt. Majandustegevuse registris peavad kajastuma õiged andmed.

Noortekodu kõik töötajad ei olnud läbinud SHS § 45¹³ lõike 1 punktis 11 ja lõikes 5 nõutavat täienduskoolitust. Palun noortekodul tagada, et kõik töötajad saaksid läbida kohustusliku koolituse.

Kontrollkäigul selgus, et noortekodus ei jäädvustata järjekindlalt laste kohta käivat teavet. Noortekodu peab koguma lapse kohta käiva teavet ja dokumente (SHS § 45¹² lg 1 p 2).

Noortekodus elab palju lapsi ning igaüks neist vajab tuge just vastavalt oma vajadustele. Võrgustiku liikmed (nt kohaliku omavalitsuse või ka noortekodu töötajad), kes last asendushoolduse ajal toetavad, võivad aja jooksul vahetuda, mistõttu võimaldab info talletamine saada ülevaate lapse elus toimuvast. Kirja pandud teave aitab täiskasvanutel olla kursis lapse elu- ja arenguetappidega. Samuti võimaldab see lapse arengu toetamisel eesmäärke täpsemini kindlaks määrata. Seetõttu on lapse arengu ja käekäigu kohta info kogumine ja säilitamine väga oluline. Teabe kogumise vorm on asendushooldusteenuse osutajatele jäetud vabaks, seda saab teha viisil, mida noortekodu töötajad kõige mõistlikumaks peavad.

Stabiilne elukorraldus

Vestlustest selgus, et osa lapsi on ühest majast, korterist või toast teise ümber kolitud. Ümberkolimiste käigus on vahetunud nii laste toakaaslased kui ka laste eest hoolitsevad täiskasvanud. Noortekodu esitatud töögraafikus ei olnud täpsustatud, kes millises peres töötab. Kasvatajad ei tööta ühes kindlas peres, vaid liiguvad ühest perest teise vastavalt vajadusele. Nõnda on lastel keeruline luua täiskasvanutega usalduslikke suhteid.

Lapse asendushoolduse ajal on oluline järjepidevus ja stabiilsus, mis võimaldab lapsel hoida emotsionaalseid suhteid oma hooldajatega ([ÜRO lapse õiguste konventsiooni](#) (LÕK) art 20). Asendushoolduse korralduse sagedane muutmine mõjub kahjulikult lapse arengule ega soodusta kiindumussuhete loomist ([ÜRO suunised laste asendushoolduse kohta](#), p 60).¹

Laste ümberpaigutamist ühest perest teise tuleks vältida, välja arvatud juhul, kui see on lapse huvidest lähtuvalt vajalik. Sellise otsuse peab noortekodu tegema koos lapse eestkostjaga, otsust tuleb põhjalikult kaaluda ja põhjendada. Enne otsustamist tuleb välja selgitada lapse arvamus ning ümberkolimise otsust lapsele põhjendada, nii et laps sellest aru saaks (LasteKS § 21).

Asendushoolduse ajal tuleb pakkuda lapsele pereeluga sarnased elutingimusi (SHS § 45⁵ lg 1). Seaduse eesmärk on, et igas asenduskodu peres oleksid kindlad kasvatajad, see aitab suurendada stabiilsust lapse elus ning aitab kaasa kiindumussuhete tekkimisele ja hoidmisele. Kui kasvatajad töötavad asenduskodu erinevates peredes, ei toeta see püsivaid usalduslikke suhteid laste ja kasvatajate vahel.

Palun noortekodul korraldada töö nõnda, et kasvatajad töötaksid kindlates peredes ega liiguks ühest perest teise, v.a erandlikes olukordades, mida ei ole võimalik töökorralduses ette näha ja arvestada.

Laste arvamusega arvestamine

Lapsed leidsid, et tubadesse paigutamisel nende arvamust ei arvestata. Lastelt ei küsita eriti ka nende toidueelistuste kohta – ehk ainult nädalavahetustel ja koolivaheaegadel. Mõne pere lapsed sooviksid, et nende arvamust kuulataks ja arvestataks nii huviala valimisel kui ka nädalavahetuse sisustamisel. Mõne pere lapsed olid rahul, et saavad kaasa rääkida, kuhu väljasõidule minna, kuidas nädalavahetust veeta ja kuidas oma tuba sisustada.

ÜRO lapse õiguste konventsiooni aluspõhimõtete kohaselt on igal lapsel õigused, olenemata tema vanusest. See põhimõte on kirjas konventsiooni artiklis 12, mis sätestab, et lapsel on õigus olla kaasatud kõikide teda puudutavate otsuste tegemisse. ÜRO Lapse Õiguste Komitee on öelnud, et asendushooldust saaval lapsel on õigus kaasa rääkida ka asutuse reegleid puudutavates küsimustes (üldkommentaar nr 12 (2009)).²

Asendushooldusel olevale lapsele tuleb luua pereeluga võimalikult sarnased elutingimused, et iga laps saaks piisavalt hoolt ja tähelepanu (SHS § 45⁵ lg 1). See tähendab muu hulgas, et tuleb kuulata lapse arvamust ja haarata ta igapäevaelu puudutavate otsuste tegemisse. Lapse eest hoolitsemisel ja lapse kasvatamisel peavad kasvatajad ja perevanemad arutama lapsega ka hooldus- ja kasvatusküsimusi, seda saab teha tema vanust ja arengutaset arvestades. Tuleb silmas pidada, et lapse võimete ja vajaduste suurenemisega kaasneb ka tema vajadus ja oskused iseseisvalt ja vastutusvõimeliselt tegutseda (LasteKS § 22 lg 2).

Peresarnaste tingimuste loomisele aitaks kaasa ka see, kui lapsed saaksid rohkem osaleda toiduvalmistamises. Noortekodus asub köök Jaama tänava vanema hoone esimesel korrusel ning sealses söögiruumis käivad ühiselt söömas kolme pere lapsed. Jaama tänava uue maja peredes on olemas kraanikausiga kööginurga sisseseade, kuid toiduvalmistamiseks seal ruumi napib.

Tavakodudes tehakse üldjuhul süüa ühiselt ja lapsed saavad osaleda nii toiduainete ostmisel ja selleks vajaliku eelarve planeerimisel kui ka toiduvalmistamises. Need oskused on olulised iseseisvaks eluks valmistumisel. Kuigi noortekodu Jaama tänava majas valmistatakse korraga süüa kolmele perele, saab ka sellise lahenduse korral kaaluda, kuidas lapsi veelgi enam kaasata.

Palun noortekodul pingutada, et lapsi kaasata rohkem nii igapäevaste otsuste (näiteks söögitegemisse ja nädalavahetuse plaanide tegemisse) kui ka lapse arengut rohkem mõjutavate otsuste (näiteks ühest perest teise kolimine, toa ja toakaaslase vahetus, huviringide valik) tegemisse.

Olme ja tervisekaitsenõuded

Kontrollkäigul ilmnes, et ühe Riia tänava korteris elava pere kasvatajal polnud eraldi tuba, ta ööbis elutoas. Peale kööginurgaga elutoa oli korteris kaks laste magamistuba. Ühes neist elas kaks tüdrukut ja teises üks poiss.

[Tervisekaitsenõuete](#) järgi peab perekodus olema nii elutuba kui ka kasvataja tuba (§ 4 lg 2 punktid 2 ja 4). Sellisel juhul on lastel võimalik kasutada elutuba, kööki, tualetti ja pesuruumi, kartmata seejuures segada kasvatajat, kes ennast juba magama sätib või pole veel ärganud. Nõuetekohase suurusega pereruumid aitavad ka tagada, et igal pereliikmel on soovi korral võimalik olla omaette või koos teistega, vaadata televiisorit või kutsuda külalisi.

Seega sobib kõnealune korter kuni kahele lapsele asendushoolduse pakkumiseks. Palun noortekodul seda nõuet edaspidi arvestada, et ei tekiks uuesti praegust olukorda. Kuigi üldjuhul on laste ümberkolimine taunitav, võiks noortekodu koos laste ja nende eestkostjatega arutada ja hinnata, milline lahendus oleks konkreetsel juhul iga lapse parimates huvides: kas olulisem on jätkata senisel moel või oleks mõnele lapsele parem kolida teise perre või on veel muid võimalusi.

Riia tänaval asuva teise pere korteri esikus ja elutoas oli tunda ebameeldivat lõhna. See tähendab, et tube tuleb tihedamalt koristada ja tuulutada. Peres oli kaks koera, kaks kassi ja ajutiselt ka haige kana. Tervisekaitsenõuete järgi peavad ruumid olema puhtad ning neid tuleb korrapäraselt tuulutada (§ 8 lõiked 1 ja 6).

On tervitatav, et lastel on võimalus kasvada koos [koduloomadega](#), kelle toel saab õppida hoolivust ja kellest võib olla vaimse tervise tuge. Samas on loomapidamisel siiski väga oluline kinni pidada hügieeninõuetest, et lapsed õpiksid eeskuju kaudu puhtust hoidma ning loomade järelt koristama.

Palun noortekodul tagada, et loomapidamine perekodus vastaks tervisekaitsenõuetele ja oleks laste tervisele ohutu. Tervisekaitsenõuded peavad asendushooldusteenuse osutamisel olema täidetud.

Jaama tänaval asuva vana maja teisel korrusel elavate neiude toast läheb ühendustee uude majja, mistõttu kasutatakse seda aeg-ajalt selleks, et ühest majast kiiremini teise liikuda. Nii on noorte tuba aeg-ajalt läbikäidav. Töötajad kinnitasid kontrollkäigu ajal, et püüavad seda otseteed kasutada võimalikult vähe.

Palun silmas pidada, et magamistuba on noortele olemuslikult kõige privaatsem koht asenduskodus. Kui magamistuba on läbikäidav, ei ole laste privaatsus piisavalt kaitstud.

Palun Teilt 31. jaanuariks 2026 tagasisidet, kuidas olete neid soovitusi järginud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet

Eva Lillemaa 6938430
Eva.Lillemaa@oiguskantsler.ee

Margit Sarv 6938424
Margit.Sarv@oiguskantsler.ee